

YUCOM

Komiteet pravnikaa
za ljudska prava

Adresa:
Svetogorska 17
11103 Beograd
PAK 106402

Telefon:
+381-11-3344425
Fax:
+381-11-3344235

e-mail:
office@yucom.org.rs

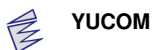
web:
www.yucom.org.rs

IZVEŠTAJ sa OKRUGLOG STOLA POTREBA ZA PROMENOM USTAVA održanog u Skupštini AP Vojvodina, 28. jun 2013.

Komiteet pravnikaa za ljudska prava – YUCOM održao je 28. juna 2013. godine okrugli sto na temu **Potreba za promenom Ustava**. Ovo je drugi u nizu okruglih stolova koje će organizovati YUCOM u okviru projekta *Promena Ustava onlajn i oflajn* koji je finansijski podržan od strane Nacionalne zadužbine za demokratiju (National Endowment for Democracy - NED). Cilj projekta je stvaranje uslova za promenu Ustava, koja bi vodila većoj usklađenosti Ustava sa standardima ljudskih prava i sloboda, međunarodnog prava i demokratije, uključivanje što većeg broja zainteresovanih strana u debatu o promeni ustava i uspostavljanje zajedničke platforme civilnog društva i formulisanje prioriternih oblasti u cilju promene Ustava i otklanjanja mana uočenih u dosadašnjim analizama i u ustavnoj praksi.

Konferenciju je otvorio **Milan Antonijević**, direktor Komiteta pravnikaa za ljudska prava, koji je istakao da organizovanje okruglih stolova u više gradova u Srbiji ima za cilj da razmotri dobre i loše strane Ustava. On je objasnio da Srbija ne bi mogla da pristupi Evropskoj uniji sa ovakvim Ustavom, jer nema evrointegrativnu klauzulu. Istakao je da će ubrzo po otpočinjanju pregovora o pristupanju EU biti pokrenuto pitanje promene Ustava. S obzirom da nije postojala prava javna rasprava prilikom njegovog donošenja civilni sektor želi da otkrije šta je ono što se krije u Ustavu i šta je ono što se u njemu moglo nalaziti. Takođe, istakao je da YUCOM želi da otvori ovo pitanje, otvoreno razgovara o njemu i da čuje različite stavove onih koji su se proteklih godina bavili Ustavom, ali i stavove onih kojih se Ustav tiče - samih građana.

Milan Antonijević je predstavio projekat i web portal www.mojustav.rs nakon čega se učesnicima obratio **Milivoj Vrebalov**, potpredsednik Skupštine Vojvodine. Pozdravio je YUCOM-ovu inicijativu i naglasio da je neophodno organizovati još ovakvih skupova. Istakao je da očekuje da će sledeći korak Skupštine Vojvodine biti inicijativa za promenu postojećeg Ustava, koja bi po njegovom mišljenju trebalo da krene upravo iz Vojvodine zato što ovakav Ustav, kako je ocenio Vrebalov, *ne samo da je vojvođansku autonomiju sveo na fasadu, već predstavlja i generator svih problema koje imamo u Srbiji*. Dodao je da svi dobro znamo kako je Ustav izglasao i da je više trajalo glasanje, nego sama rasprava o njemu. Iz ovih razloga smatra da će se promena Ustava dogoditi u najskorijem vremenu.

Komiteet pravnikaa za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, Beograd, Srbija / 17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia
Tel/Fax: +38111 3344235, +38111 3344425
e-mail: office@yucom.org.rs
www.yucom.org.rs

Zatim se skupu obratila **Marijana Pajvančić**, profesorka na Fakultetu za evropske pravne i poslovne studije. Na samom početku je konstatovala da autonomija Vojvodine nije garantovana Ustavom Srbije, već zakonima, što praktično znači da stepen autonomije ove pokrajine zavisi od političke volje bilo koje aktuelne parlamentarne većine u Skupštini Srbije. Po važećem Ustavu jedina izvorna nadležnost Vojvodine jeste da Autonomna pokrajina može da odredi svoje simbole. Shodno tome, teško da se može govoriti o autonomnosti pokrajine ukoliko se ona svodi na simbole. Sva ostala prava zavise doslovno od političke volje aktuelnog zakonodavca, odnosno od trenutne volje aktuelne parlamentarne većine. Profesorka Pajvančić smatra da je neophodan ozbiljan razgovor o ograničenju vlasti, a autonomija i decentralizacija predstavljaju dobre mehanizme za ograničenje vlasti. U protivnom, ako se ne sedne i ne dogovori, dolazi se u situaciju da će Ustavni sud Srbije stalno morati da tumači zakone koji se tiču autonomije Vojvodine. Istakla je da je važno da građani Vojvodine učestvuju u traženju odgovora u vezi sa ovim pitanjem, iako je ona skeptična..... Ostaje otvoreno da li će uopšte rešavanje pitanja autonomije Vojvodine doći na dnevni red.

Profesorka Pajvančić je podsetila i da aktuelni Ustav nema evrointegrativnu klauzulu, bez koje Srbija neće moći na nastavi svoj put ka članstvu u Evropsku uniju: *Pre ili kasnije bićemo prinuđeni da uradimo isto što su uradile i evropske države, a to je jasno uređenje primata međunarodnih pravnih normi nad domaćim zakonodavstvom.*

Dodala je i da je u Srbiji ustavno pitanje otvoreno već dvadeset godina i ocenila da se za državu koja ima ovo pitanje otvoreno dugi niz godina može reći da i nije država. Osvrćući se na pravne tačke gledišta, profesorka Pajvančić je rekla da važeći Ustav ima formalne manjkavosti, kao i da nije legitiman, pa se procedura njegovog usvajanja ozbiljno može osporavati. Istakla je i da nema nevinih kada je u pitanju ovaj Ustav, uključivši i Venecijansku komisiju i međunarodnu zajednicu, ne samo domaće političke faktore. Osvrćući se na potrebu za promenom Ustava, profesorka Pajvančić je naglasila da se postavlja pitanje da li danas u Srbiji postoji spremnost vladajuće garniture da svoju vlast stavi u granice prava. Njen odgovor je da nije sigurna da li se stvari rešavaju u sferi prava ili u partijskom prostoru. Međutim, može se naslutiti da je ovo drugo na delu zato što se svako osetljivo pitanje rešava političkim dogovorom iako je to veoma opasno.

Na kraju je prof. Pajvančić dodala da ne veruje da će, iako do promene dođe, doći do suštinskih promena već samo do malih, odnosno do onih na koje će Srbija biti primorana.

Ljubica Đorđević-Vidojković, docentkinja na Fakultetu za evropske pravne i poslovne studije, govorila je o Ustavu i evropskim integracijama. Na početku izlaganja je iznela tezu da Republika Srbija ima Ustav, ali da nema ustavnost.

Dodala je da će prvo problem Srbije na putu ka članstvu biti integrativna kluzula, odnosno jedan od glavnih uslova je da ustavi imaju odredbe koje omogućavaju povezivanje prava. Naglasila je da Srbija ima vremena, imajući u vidu da je Republika Hrvatska ovu odredbu uvela 2010. godine. Iako ne postoji univerzalni model Srbija bi mogla da izvuče elemente koji je neophodno da sadrži, a oni su: šta se prenosi, kome se prenosi i na koji način se prenosi.

S druge strane, postoji problem i odnosa nacionalnog i komunitarnog prava. Akti moraju da imaju pravni karakter i da budu obavezujući. Međutim i ona je navela da ne postoji primat međunarodnog zakonodavstva nad domaćim, kao i da postoji problem u našoj praksi.

U daljem izlaganju, Ljubica Đorđević-Vidojković skrenula je pažnju na još neke norme koje moramo imati na umu kada govorimo o evropskom putu Srbije. Primaran je status evropskog

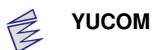

građanstva, koji podrazumeva da su građani država članica ujedno i građani Evropske unije. Zatim, moramo uvesti posebne odredbe o lokalnim izborima. I na kraju, ali ne manje bitno, Srbija mora biti svesna da će svoje građane morati da izručuje međunarodnim sudovima.

Nakon izlaganja panelista za reč se javio **Dragomir Jakov**, pravnik i publicista. On je ocenio da je položaj Vojvodine u Srbiji jednak položaju unutrašnje kolonije. Smatra da se radi o devastaciji i ponižavanju Vojvodine unutar sopstvene države i da ne postoji ni jedan sličan primer u Evropi. Prema njegovim rečima, bruto društveni proizvod (BDP) Vojvodine bio je 1990. godine za 25 odsto veći od BDP-a centralne Srbije, a prema podacima iz 2010. Vojvodina je po BDP-u ispod centralne Srbije za pet odsto. Time je Vojvodina svrstana u nerazvijene regione, zbog čega on apeluje da se postojeći Ustav promeni i da se uvede sistem federalne države u kojoj bi Vojvodina imala status republike.

Na njegovo izaganje se nadovezao **Antal Bozoki**, iz nevladine organizacije Argus, i rekao da je Vojvodina najveći stepen svog razvoja dostigla kada je imala svoj ustav, u periodu od 1974. do 1988. godine, u okviru bivše SFRJ. On se složio sa učesnicima da Ustav treba menjati, međutim ne vidi kada će to biti. Kao najrealniji trenutak ocenjuje ulazak u Evropsku uniju, a promena će biti samo onolika kolika bude odgovarala onima koji su tada na vlast, a u skladu sa tim koliko će biti primorani.

Postavilo se pitanje da li postoji još neki korak pored pritiska na političku klimu. Milan Antonijević je sve prisutne podsetio da su i ranije postojale inicijative za promenu Ustava koje, nažalost, nisu dale rezultat i da rasprava mora da se generiše. Takođe, ono o čemu se mora voditi računa jeste da se pronađe najefikasniji način. Važno je da imamo na umu i da moramo da budemo oprezni, jer se sa ulaskom u Evropsku uniju dobija samo okvir i ne možemo da očekujemo od EU da ulazi u detalje. Cilj nevladinog sektora jeste da, pre svih, nastupi tako što će voditi računa da sve finese uđu u novonastala rešenja.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, Beograd, Srbija / 17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia
Tel/Fax: +38111 3344235, +38111 3344425
e-mail: office@yucom.org.rs
www.yucom.org.rs